El dret a la memòria: una defensa col·lectiva dels drets i la democràcia

La memòria democràtica no és únicament una mirada al passat. És una eina per a comprendre el present, defensar els drets conquistats i evitar que tornin a perdre's en el futur. Allà on es nega la història, s'afebleixen també les garanties que sostenen una societat lliure, justa i plural.

La dictadura franquista va perseguir i va eliminar drets i llibertats mitjançant la repressió, la censura, les presons, l'exili, la deportació i les desaparicions forçades. També va imposar un relat que va ocultar els assoliments de la II República i la trajectòria dels qui van lluitar per la democràcia, la justícia social i les llibertats. Recuperar aquestes històries, reconèixer a les víctimes i garantir la veritat, la justícia i la reparació continua sent una responsabilitat democràtica.

Més de cinc dècades després del final de la dictadura, persisteixen demandes de veritat i justícia i continuen pendents mesures enfront de la impunitat. Al mateix temps, creixen discursos que banalitzen o justifiquen el franquisme/feixisme i qüestionen drets que crèiem consolidats. La memòria ens ajuda a identificar aquests retrocessos: ens recorda que els drets no estan garantits per sempre i que la seva defensa requereix compromís i acció col·lectiva.

Avui, les elits i els seus hereus pretenen consolidar el "Model Espanyol d'Impunitat" i imposar un relat de revisionisme negacionista. Exigim complir els mandats de l'ONU: inaplicació de la Llei d'Amnistia de 1977 per a poder jutjar els crims de lesa humanitat del franquisme i aprovar la llei de Bebès Robats. És inacceptable igualar la memòria de les víctimes amb la dels seus botxins.

Per això, el dret a la memòria és resistència i defensa dels drets aconseguits. Ens permet reconèixer com es van construir les llibertats, quines amenaces van afrontar i què ocorre quan es normalitza l'autoritarisme, la desigualtat i l'odi. La memòria democràtica forma part de la defensa actual de l'habitatge, de la sanitat i l'educació públiques, d'unes condicions de vida dignes, de la igualtat, la justícia social i les llibertats.

Aquesta tasca no correspon només a les associacions memorialistes ni a les víctimes i les seves famílies. Interpel·la al conjunt de la societat civil: entitats veïnals i culturals, sindicats, organitzacions feministes, antiracistes, col·lectius juvenils, moviments socials, organitzacions de drets humans i ciutadania. Necessitem espais de trobada, cooperació i aprenentatge compartit que connectin la memòria amb els problemes i les lluites del present. La Trobada Estatal de Col·lectius de Memòria Democràtica i de Víctimes del Franquisme i la Transició vol contribuir a aquesta aliança àmplia. Volem compartir experiències, enfortir xarxes i situar la memòria democràtica en el centre d'una agenda comuna pels drets humans, la justícia i la democràcia.

Finalment, fem una crida a les formacions polítiques al fet que considerin el dret a la memòria com una missió primordial, i demanem a la ciutadania que, a les urnes, no votin als qui qüestionen els drets aconseguits durant tants anys de lluita col·lectiva.

SENSE MEMÒRIA NO HI HA DEMOCRÀCIA

VERITAT, JUSTÍCIA I REPARACIÓ.

9 de novembre de 2026.

Encuentro Estatal de Colectivos de Memoria Democrática y de Víctimas del Franquismo y la Transición

ORGANIZACIONES QUE APOYAN ESTE MANIFIESTO